27/12/2018

Αγιά Σοφιά: 1.481 χρόνια πριν

/ Επικαιρότητα

Στις 27 Δεκεμβρίου του 537, πριν δηλαδή από 1481 χρόνια, τελούνται τα θυρανοίξια του Ναού της Αγίας Σοφίας στην Κωνσταντινούπολη, μετά από πέντε έτη οικοδόμησης. Ο Αυτοκράτορας Ιουστινιανός, κοιτώντας το συγκλονιστικό εσωτερικό του ναού, σύμφωνα με το θρύλο, αναφωνεί με περισσή υπερηφάνεια: «Δόξα τω Θεώ τω καταξιώσαντί με τοιούτον έργον επιτελέσαι. Νενίκηκά σε, Σολομών!», συγκρίνοντας το Ναό του Σολομώντα στα Ιεροσόλυμα με την Ναό της Αγίας του Θεού Σοφίας, το αρχιτεκτονικό θαύμα των μηχανικών Ανθέμιου, από τις Τράλλεις, και Ισίδωρου, από τη Μίλητο.

Τις επόμενες ημέρες, τα θυρανοίξια της Αγια Σοφιάς, της Μεγάλης Εκκλησίας, γιορτάζονται πανηγυρικά. Οι πολίτες της Κωνσταντινούπολης τρώνε και πίνουν δωρεάν: τόνοι σταριού αλλά και βοδινού και αρνίσιου κρέατος μοιράζονται στον κόσμο, μαζί με άφθονα κοτόπουλα και ελάφια... Είναι πολλά τα λεφτά, έτσι κι αλλιώς: λέγεται ότι ο ναός κόστισε το ισοδύναμο, σε βυζαντινό νόμισμα, των 300 εκατομμυρίων χρυσών δραχμών, ένα ποσό εντελώς μυθικό για την εποχή. Και βέβαια, η συντήρηση του ναού, τα τρέχοντα λειτουργικά του έξοδα και η μισθοδοσία των χιλίων (!) ιερέων, διακόνων και βοηθητικών που υπηρετούν στην Αγια Σοφία, θα κοστίζει, συνεχώς, έκτοτε, μια περιουσία στο κράτος.

Η Αγία Σοφία είναι πελώρια, είναι ένα ολόκληρο οικοδομικό τετράγωνο: Ο ναός, ένα ορθογώνιο οικοδόμημα μήκους 78,16 και πλάτους 71,82 μέτρων, είναι κτισμένος σε αρχιτεκτονικό ρυθμό βασιλικής με τρούλο. Ο κυρίως χώρος του κτίσματος έχει σχήμα περίπου κύβου. Τέσσερις τεράστιοι πεσσοί, (κτιστοί τετράγωνοι στύλοι), που απέχουν μεταξύ τους ο ένας από τον άλλο 30 μέτρα, στηρίζουν τα τέσσερα μεγάλα τόξα πάνω στα οποία εδράζεται ο γιγαντιαίος τρούλος, με διάμετρο 31 μέτρων.

Ο τρούλος δίνει την εντύπωση ότι αιωρείται, εξαιτίας των παραθύρων που βρίσκονται γύρω στη βάση του. Ο ιστορικός Προκόπιος αναφέρει πως ο τρούλος «δίνει την εντύπωση ότι είναι ένα κομμάτι ουρανού που κρέμεται στη γη», και έτσι είναι, καθώς το πελώριο ημισφαίριο πραγματικά αιωρείται πάνω από το κεφάλι σου 54 μέτρα από το δάπεδο του ναού μέχρι τη κορυφή του… Αυτό το απαράμιλλο αρχιτεκτονικό δημιούργημα, ένας θόλος που ακουμπάει πάνω σε ένα τετράγωνο, είναι τόσο ψηλός, ώστε το Άγαλμα της Ελευθερίας, χωρίς τη βάση του, εάν τοποθετούνταν μέσα στην Αγία Σοφία, θα χώραγε μια χαρά – η άκρη της δάδας θα ήταν εφτά ολόκληρα μέτρα κάτω από την κορυφή του τρούλου….

Προσωπικά, όταν μπήκα στην Αγία Σοφία, συμπεριφέρθηκα όπως ακριβώς όταν είχα δει για πρώτη φορά τους ουρανοξύστες της ΝέαςΥόρκης: Σιγά – σιγά το σαγόνι μου ανέβαινε ψηλά, μέχρι που το κεφάλι μου πλέον δεν πήγαινε παραπίσω, ώστε να καταφέρω να συλλάβω όλο αυτό το απροσμέτρητο ύψος. Το οποίο φυσικά δημιουργεί ένα μοναδικό δέος στον επισκέπτη. Ουσιαστικά, η Αγία Σοφία είναι το Βυζάντιο.

Να πούμε πως η Αγία Σοφία αποτέλεσε σε όλη τη διάρκεια της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας την έδρα του Οικουμενικού Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως και υπήρξε ο σημαντικότερος ναός της Ορθοδοξίας. Κατά την περίοδο των Σταυροφοριών και συγκεκριμένα κατά την περίοδο 1204-1261 ο ναός έγινε Ρωμαιοκαθολικός και μετά την Άλωση της Κωνσταντινούπολης το 1453 μετατράπηκε σε μουσουλμανικό τέμενος. Κατά την διάρκεια της άλωσης από τους Φράγκους το 1204, η Αγία Σοφία υπέστη τεράστιες ζημιές.

Επίσης κατά την περίοδο την Οθωμανικής Αυτοκρατορίας οι αγιογραφίες του ναού ασβεστώθηκαν, αφού η απεικόνιση του ανθρώπινου σώματος θεωρείται βλασφημία για το Ισλάμ. Ωσστόσο, ο ναός με την σπουδαία αρχιτεκτονική του αποτέλεσε πρότυπο για την κατασκευή και άλλων τεμενών, όπως το Μπλε Τζαμί.

Το 1934 ο Μουσταφά Κεμάλ, στα πλαίσια του εκσυγχρονισμού της Τουρκίας, μετέτρεψε το τέμενος σε μουσείο. Σήμερα, η Αγία Σοφία εξακολουθεί να είναι μουσείο, ενώ πραγματοποιούνται σε αυτή πολιτιστικές εκδηλώσεις, αλλά και δραστηριότητες που σίγουρα δεν αρμόζουν στο χώρο, όπως οι επιδείξεις μόδας,

ας πούμε... Παράλληλα γίνονται προσπάθειες για τη διάσωση και την ανάδειξη των ψηφιδωτών του ναού.